

Den historiske rute 2

Svar på spørgsmål 1:

C: Overdrev

Sir Lyngbjerg er geologisk set et randmoræne bakkelandskab. Det blev dannet under den sidste istid (Weichsel-istid), da ismasserne bevægede sig fra Nordskandinavien ned over Danmark, og med sig flyttede store mængder af materiale i form af jord og løse klippestykker. Iskappens tykkelse var i Østdanmark ca. 500 meter og tyndede ud mod vest.

Ved slutningen af istiden for ca. 20.000 år siden stoppede ismasserne deres fremrykning på en linje fra Bovbjerg ved Vesterhavet til Viborg og herfra mod syd til Kruså. Denne israndslinje - kaldet hovedstilslandslinjen eller hovedopholdslinjen - følger den nordlige og nordøstlige kant af Sir Lyngbjerg Plantage samt naboplantagen vest herfor og danner et skel i landskabet. Områderne bag linjen i retning mod nord og øst er et morænelandskab, hvor det materiale, som gletsjerne bragte med, er aflejret. Det består overvejende af solid og

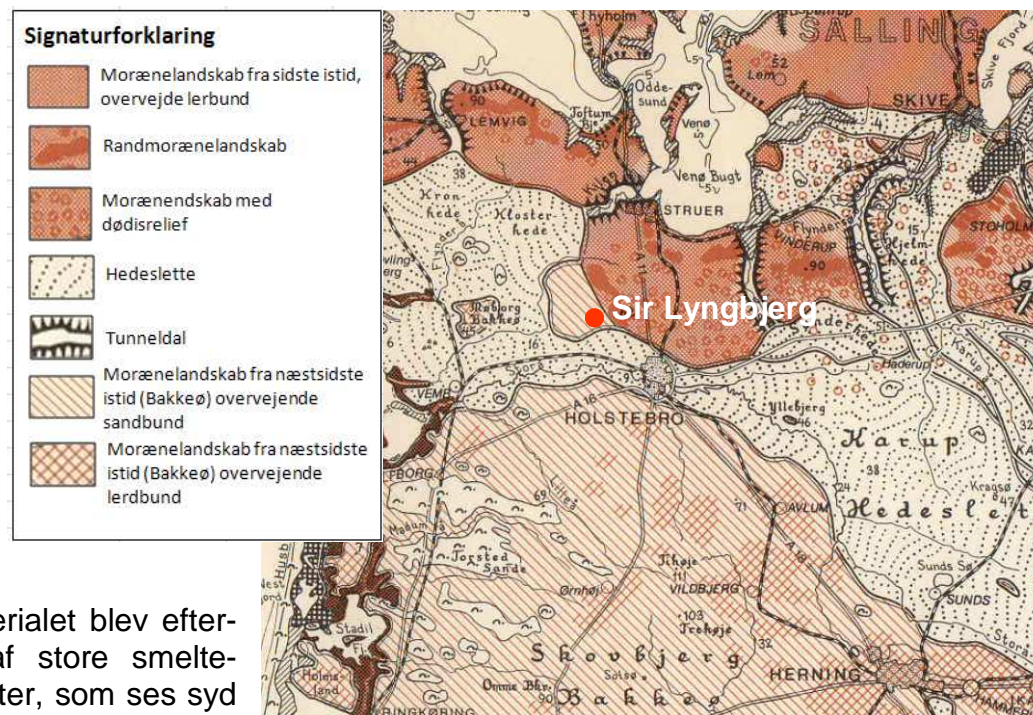
frugtbar lerjord. Foran israndslinjen, blev der dannet en stor vold af ler, sand og grus - kaldet randmoræne - som gletsjerne skubbede foran sig.

Da isen smeltede, fossede smeltevandet ud af store gletsjerporte og dannede enorme smeltevandsfloder. Disse floder førte betydelige mængder af ler, sand og grus med sig, og materialet blev efterhånden aflejret i form af store smeltevandsletter eller hedesletter, som ses syd og vest for hovedstilslandslinjen. En af de største af disse sletter er Karup Hedeslette, og i nærheden af stedet her kan man i nordvestlig retning se Kronhede og Klosterhede samt syd herfor hele Storådal.

Samtidig med, at smeltevandet medførte morænematerialer, udjævnede det også terrænet foran isranden, men det var ikke alle steder, smeltevandet formåede at erodere jorden væk og udjævne landskabet. Sir Lyngbjerg er således resterne af randmorænen og består af stejle bakker og slugter med usortet sand og grus.

Man mærker tydeligt den store forskel på jordbunden. Kaster man blikket mod syd ned ad kælkebakken, ser man en skråning med sand og grus, men bevæger man sig blot nogle få hundrede meter mod nordøst til udkanten af plantagen, vil man klart kunne se, at jorden her mod nord og nordøst består af solid lerjord.

Det er også interessant, at der vest for Sir Lyngbjerg i umiddelbar forbindelse med israndslinjen ligger et landskab med afrundede bakker, som danner en bakkeø formet af isen fra næstsidste istid

(Saale-istid) for mere end 130.000 år siden. Området er afgrænset af en linje fra syd for Krunderup, over Naur Kirke, Falsig, vest omkring Linde, langs Riskær Bæk til nord for Asp. Under denne istid, masede iskappens sig også ned fra Nordskandinavien og medbragte materialer - bl.a. løse klippestykker og blokke fra de norske fjelde.

Mindestenen, der i 1979 blev rejst her i skoven til minde om de folk, der grundlagde Sir Lyngbjerg Plantage, er hentet i Gedmose i Naur i et område, der er beliggende i Storådalens smeltevandslette. Stenen stammer fra moræne-materialer transporteret herved i næstsidste istid og efter mange tusinde års forløb, "dukkede stenen frem af jorden", da isen fra sidste istid smeltede, og de kraftige smeltevandsfloder eroderede jorden væk omkring stenen.

Den store natursten, som i 1930 blev transporteret her til Sir Lyngbjerg og anvendt som mindesten for Sønderjyllands genforening, er således hentet i Asp.

Andre kendte bakkeøer fra næstsidste istid, hvor smeltevandet fra sidste istid ikke formåede at erodere jorden væk, er Mørborg Bakkeø, som ligger ca. 12 km vest herfor, samt den no-

get mindre men ligeså markante Yllebjerg Bakkeø, som ligger ca. 12 km øst for Holstebro tæt ved Storåen. Den største bakkeø er Skovbjerg Bakkeø, som strækker sig fra Holstebro ned over Herning til Skjern.

Spørgsmål:

Hvor stor en del af landet var dækket af isen ved slutningen af næstsidste istid for ca. 130.000 år siden?

A: ca. halvdelen,

B: ca. en trekvart del,

C: hele landet.

Svaret finder du på næste informationstavle

Støttet af Fødevarerministeriet og EU

Landdistrikter.dk

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Danmark og EU investerer i landdistrikterne.

Gennem LAG Holstebro

HEDESELSKABET

Friluftsrådet

Tips- og Lottomidler til friluftslivet

JYSKE BANK

NORDEA FONDEN

FÆRCH FONDEN

Ringkjøbing Landbobank

www.landbobanken.dk

Holstebro Kommune

Tilsted COM